

กระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูง ในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่*

PARADIGM BASIC EDUCATION ADMINISTRATION OF THE BASIC EDUCATION FOR EQUALITY, HIGHLAND SCHOOL AND REMOTE AREAS CHIANG MAI PROVINCE

เยาวลักษณ์ เกษรเกศรา*, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ภูเบศ พวงแก้ว, สำเนา หมื่นแจ่ม
Yaowaluck Gasongetsara*, Choocheep Puthaprasert, Phubet Pongkaew, Samnao Mhuenjaem

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย
Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: yaowaluck590@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) สร้าง ตรวจสอบและประเมินกระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนครูและผู้บริหาร ตัวแทนชุมชน โดยใช้กระบวนการตรวจเยี่ยมสถานที่ปฏิบัติงาน (Site Visit) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) การสัมภาษณ์ (Interview) และการประชาพิจารณ์ (Public Hearings) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการและ แบบตรวจสอบและประเมินกระบวนทัศน์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แต่ละโรงเรียนมีความยุ่งยากในการบริหารจัดการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคม ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ระบบสาธารณูปโภค และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน แนวทางในการบริหาร คือ ควรสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 2) กระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย กระบวนทัศน์เชิงหลักการ กระบวนทัศน์เชิงนโยบาย กระบวนทัศน์เชิงบริหารจัดการ กระบวนทัศน์เชิงปฏิบัติ และกระบวนทัศน์เชิงประเมิน โดยผลการตรวจสอบพบว่า มีความถูกต้องและเหมาะสมทุกองค์ประกอบ และผลการประเมินกระบวนทัศน์ มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ในระดับคุณภาพมากที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์, การศึกษาขั้นพื้นฐาน, ความเท่าเทียม, โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

Abstract

There are 2 objectives of this research are: 1) To study the current situation, problems and guidelines for basic education administration for equality in Highland schools in remote area, and 2) To create, validate paradigms and evaluate paradigm for equality in Highland schools in remote area. This research is qualitative research. The informant group is the group of

people who involved in the management of Highland schools in remote area. It consists of school administrators, school board, teacher and parent representatives, and community representatives by using Site Visit, Works shop, Interview, Public Hearings and the paradigm assessment responses. The evaluation tools used were the interview form, Observation form, workshop form and the paradigm checks list and evaluation form. Data analysis used Mean, Standard Deviation and content analysis. The results found that 1) The current problems in educational administration of Highland schools in remote area in Chaing Mai found that each school has different difficulties depending on the geographical conditions, transportation, ethnic diversity, public utilities and economic conditions of the community. The suggested approach is to create networks of both government and private sectors to participate in education management, and 2) Basic Education Administration paradigm for equality in Highland schools in remote area in Chaing Mai consists of the principle paradigm, the policy paradigm, the administrative and management paradigm, the practice paradigm, and the evaluation paradigm. The results of the examination found that they were correct and appropriate in every element and the evaluation results of the paradigm are feasible and useful at the highest quality level.

Keywords: Paradigm, Basic Education, Equality, Highland Schools

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยมีปัญหาวิกฤตที่สะสมมานาน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระหว่างสถานศึกษา การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ความเหลื่อมล้ำในโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กในชนบท การรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง รวมถึงการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา การบริหารและจัดการที่ขาดความรับผิดชอบต่อผู้เรียน มุ่งผลิตในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ และผลิตกำลังคนไม่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ผู้สำเร็จการศึกษาขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ในความวิกฤตของปัญหาการศึกษาในระดับประเทศดังกล่าว ยังมีความวิกฤตมากยิ่งขึ้น คือ สถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดาร เนื่องจากสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง เป็นพื้นที่ป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธาร ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ การคมนาคมและการสื่อสารไม่สะดวก สภาพทางเศรษฐกิจไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา มีความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนตามที่ราบเชิงเขา ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าใจภาษาไทย สภาพเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน หาของป่า รับจ้างทั่วไป และสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน งบประมาณในการสนับสนุนทางด้านการศึกษาไม่เพียงพอขาดแคลนครูผู้สอนทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาของเด็กนักเรียน (โพธิ์สิทธิ์ มรรค, 2563)

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือ ที่เป็นพื้นที่นวัตกรรม และมีโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารจำนวนกว่าร้อยละ 30 โดยอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 ถึงเขต 6 ทั้งหมดจำนวน 329 โรงเรียน ตามโครงการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งตามระดับความยุ่งยาก

ยุ่งยากมาก และยุ่งยากมากที่สุด สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ยังเกิดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาระหว่างผู้เรียนในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตเมืองกับผู้เรียนในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการจัดการเรียนการสอน และผลการดำเนินงานของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารบางแห่งประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานทางราชการ แต่บางแห่งก็ไม่สามารถบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพได้ และด้วยข้อจำกัดในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารดังกล่าว (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561) ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข ก็ไม่อาจจะยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ และยังทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขยายมากขึ้น อันจะส่งผลถึงคุณภาพประชากรในอนาคตได้ ฉะนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ ควรปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ วิธีปฏิบัติ และวิธีการประเมิน เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมในการได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะทางสังคม สภาพร่างกาย โดยความเท่าเทียมในที่นี้หมายถึง ความเท่าเทียมทั้งโอกาสของการได้รับการศึกษา และความเท่าเทียมของโอกาสในการประสบความสำเร็จทางการศึกษา ฉะนั้นการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ยุติธรรมและเท่าเทียม ควรต้องทำลายกำแพงหรือสิ่งกีดกันออกแล้วยกระดับฐานให้สูงขึ้นตามพื้นฐานของแต่ละคน ซึ่งการทำลายหรือนำสิ่งกีดกันออกตลอดจนการยกระดับฐานให้สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความเท่าเทียม ความเสมอภาคและความยุติธรรมด้านคุณภาพการศึกษากับนักเรียนทุกกลุ่ม

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกิดจากแนวคิดจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เพื่อที่จะนำผลการวิจัย ไปขับเคลื่อนในการปรับกระบวนการทัศน์โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้าง ตรวจสอบและประเมินกระบวนการทัศน์การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 1.1 สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 15 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี ประกอบไปด้วย 1) ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 3 คน 2) ตัวแทนผู้นำศาสนาที่เป็นพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 3 คน 3) ตัวแทนศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน 4) ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน 5) ตัวแทนครูโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 2 คน 6) ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และ 7) ตัวแทนหน่วยงานของ

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยอาศัยการจำแนก หรือการจัดกลุ่มข้อมูล และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาฐานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่มีวิธีการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยใช้กระบวนการตรวจเยี่ยมสถานที่ปฏิบัติงาน (Site Visit) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและตัวแทนครูในโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คัดเลือก ได้แก่ เป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัลในระดับเขตและระดับประเทศ จำนวน 6 โรงเรียน โดยโรงเรียนที่คัดเลือกจะต้องเป็นโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศทางการส่งเสริมอาชีพ 2) โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศทางการวิชาการและกิจกรรมนักเรียน และ 3) โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศทางการสร้างเครือข่าย ด้านละ 2 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ที่ได้รับรางวัลและมีผลงานเชิงประจักษ์ 2) แบบบันทึกการสังเกตข้อมูล Site Visit หลักฐานที่เกี่ยวข้องเป็นแบบบันทึกการศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) แบบสรุปการถอดบทเรียน Site Visit ในโรงเรียนที่ผลงานเชิงประจักษ์ทางการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร วิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียน โดยใช้กระบวนการ Site Visit ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จำแนกข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยความตีความเนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏและเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของข้อมูล

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ในการจัดทำกระบวนการพัฒนาศักยภาพการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการโรงเรียนพื้นที่สูง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งพิจารณาคัดเลือกจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ในจังหวัดเชียงใหม่ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย 1) ตัวแทนผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 3) ตัวแทนสายงานด้านส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 1 คน 4) ตัวแทนหน่วยงานของ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 2 คน 5) ตัวแทนศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และ 6) ตัวแทนครูโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 14 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 2) แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความ เท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติไว้ คือ เป็นนักวิชาการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ประกอบไปด้วย 1) ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ 2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขตพื้นที่ จำนวน 2 ท่าน 3) ประธานและตัวแทนชมรมนักจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ประเทศไทย จำนวน 2 ท่าน 4) นักวิชาการหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่มีความรู้และประสบการณ์

ด้านการบริหารอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 2 ท่าน และ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 ท่าน โดยการประชาสัมพันธ์ (Public Hearings) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) (ร่าง) กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) และ 2) แบบบันทึกการประชาสัมพันธ์ (Public Hearings) ในการตรวจสอบกระบวนการทัศน์ วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นการประชาสัมพันธ์ (Public Hearings) ด้านความถูกต้องและความเหมาะสม โดยการหาค่าร้อยละ

ระยะที่ 3 การประเมินกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ทั้ง 6 เขตพื้นที่ จำนวนทั้งหมด 329 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ทั้ง 6 เขตพื้นที่ ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. โดยใช้ตารางสำเร็จรูปและวิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สัดส่วนที่เท่ากัน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 177 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ที่จำแนกตามเขตพื้นที่และตามระดับความยุ่งยาก โดยแต่ละโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารจะประกอบด้วย โดยมีขั้นตอนในการสุ่ม ดังนี้ 1) จำแนกประชากรออกเป็นชั้นภูมิ โดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตเป็นตัวแทนชั้นภูมิ 2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามระดับความยุ่งยาก ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละ ชั้นภูมิ และ 3) ทำการสุ่มโรงเรียนตามระดับความยุ่งยาก ในแต่ละชั้นภูมิตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ประเมินกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความ เท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกระบวนการทัศน์ ใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นลักษณะปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกระบวนการทัศน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลความหมายโดยการกำหนดเกณฑ์ การประเมินความคิดเห็น 5 ระดับ มีความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้/เป็นประโยชน์ ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้/เป็นประโยชน์ ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้/เป็นประโยชน์ ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้/เป็นประโยชน์ ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้/เป็นประโยชน์ ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ แยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1.1 กระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

สภาพปัจจุบัน สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียนที่อยู่บนภูเขาสูง เป็นพื้นที่ป่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา มีความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนตามที่ราบเชิงเขา สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร การคมนาคมและการสื่อสารไม่สะดวก งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดในการสนับสนุนทางการศึกษาไม่เพียงพอ ขาดแคลนครูผู้สอน มีระบบสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า น้ำ โทรศัพท์ และระบบอินเทอร์เน็ต) ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.1.1 ปัญหา 1) ผู้บริหารสถานศึกษาอ้าบอຍเนื่องจากขาดแรงจูงใจ ขาดอุดมการณ์ในการบริหาร 2) แผนการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงกำหนดเป้าหมายไม่ชัดเจน และ 3) นโยบายด้านการศึกษาของรัฐมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย บางนโยบายไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

1.1.2 แนวทางการบริหาร 1) เขตพื้นที่การศึกษาควรมีกระบวนการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอุดมการณ์ มีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียนพื้นที่สูง 2) โรงเรียนพื้นที่สูงควรมีแผนการดำเนินการจัดการศึกษา และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน จากการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 3) นโยบายการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ควรมีนโยบายเฉพาะโรงเรียนพื้นที่สูง

1.2 การจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพและบริบท

สภาพปัจจุบัน โรงเรียน ได้มีการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายตามความพร้อมของโรงเรียน ดังนี้ หนึ่งโรงเรียนสามระบบ (ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย) โรงเรียนพักนอน โรงเรียนสาขา ห้องเรียนเคลื่อนที่ ห้องเรียนทวิภาษา เทคโนโลยีทางไกล และการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ

1.2.1 ปัญหา 1) โรงเรียนมีระบบการจัดการมากกว่า 1 ระบบ ทำให้การประสานงานหรือการดำเนินงานในแต่ละระบบไม่คล่องตัวและเต็มที่ได้ 2) โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดจ้าง/ซ่อมที่พักรวมถึงชุดเครื่องนอน ที่ได้มาตรฐานให้กับนักเรียน ขาดงบประมาณ และเบี้ยเลี้ยงให้กับผู้ดูแลนักเรียนพักนอนยังไม่สมเหตุสมผล 3) เทคโนโลยีทางไกล (DLTV) ปัญหา คือ สื่อเทคโนโลยีทางไกล มีเนื้อหาที่ไม่ตรงตามบริบทและความต้องการของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร และ 4) ปัญหาการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน คือ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอในการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ตลอดจนครูขาดความรู้และทักษะที่จะส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียน

1.2.2 แนวทางการบริหาร 1) หน่วยงานต้นสังกัด จะต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมีเป้าหมายที่ชัดเจน ในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาที่หลากหลาย 2) หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนให้เพียงพอ ในด้านการสร้างหรือซ่อมแซมบ้านพักครู และค่าเบี้ยเลี้ยงสำหรับผู้ดูแลนักเรียนพักนอน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน 3) ควรหาภาคีเครือข่ายในการขอความ

ร่วมมือ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนอาชีวะ เทคนิค ตลอดจนวิทยาลัยการอาชีพ ในการสนับสนุนด้านบุคลากร และอุปกรณ์ ตลอดจนการหาตลาดทางสื่อโซเชียลให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน และ 4) ส่วนกลางควรสนับสนุนปรับปรุงอินเทอร์เน็ตโรงเรียน โดยขยายสัญญาณ อุปกรณ์เชื่อมต่อ ตลอดจนสนับสนุนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วง

1.3 การพัฒนาครู

สภาพปัจจุบัน นักเรียนพื้นที่สูงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ส่งผลให้ครูไม่สามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้การสอนในชั้นเรียน และคุณภาพของผู้เรียน

1.3.1 ปัญหา 1) ครูที่มาบรรจุโรงเรียนพื้นที่สูงส่วนใหญ่มาจากต่างถิ่น สื่อสารภาษาถิ่นของนักเรียนไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาเพื่อรอย้าย 2) ครูโรงเรียนพื้นที่สูง ยังให้ความสำคัญกับความโดดเด่นทางด้านวิชาการ เพื่อผลคะแนนสอบระดับชาติ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ที่ได้คะแนนดีมากกว่าการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความถนัดหรือความเป็นตัวของตัวเองของนักเรียน และ 3) ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูง

1.3.2 แนวทางการบริหาร 1) การคัดเลือกคนมาเป็นครู โดยเลือกครูคนที่มีอุดมการณ์มุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเท และเสียสละมาเป็นครูโรงเรียนพื้นที่สูง และควรมีกระบวนการนิเทศครูให้มีความพร้อมในการสอนตามบริบทของพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารภาษาถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ควรมีการจัดหาครูชนเผ่าที่รู้และเข้าใจภาษาถิ่นมาเป็นผู้ช่วยครู (ล่าม) ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาตอนต้น และ 3) ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ครูได้มีนวัตกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงได้จริง

1.4 กระบวนการพัฒนาผู้เรียน

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนพื้นที่สูงได้พยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามธรรมชาติของวิชา มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะการคิดเป็น ทำเป็น รวมถึงกิจกรรมเสริมสร้างด้านทักษะชีวิต ทักษะอาชีพของนักเรียน

1.4.1 ปัญหา 1) นักเรียนส่วนใหญ่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีปัญหาทางด้านการสื่อสาร การพูด การอ่านออกเสียงภาษาไทยไม่ชัด ทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่ยอมแสดงความคิดเห็น 2) ปัญหาทางด้านสุขภาพ และสุขภาวะของนักเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนได้ไม่ต่อเนื่อง และ 3) ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งไม่สามารถสื่อสาร อ่านเขียนภาษาไทยได้ ไม่สามารถสานต่อหรือต่อยอดการเรียนรู้ของนักเรียนได้

1.4.2 แนวทางการบริหาร 1) ส่งเสริมให้ครูสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้ สื่อสารภาษาไทยสำหรับนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารที่ใช้ได้จริง 2) สร้างภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมและสนับสนุนปัญหาทางด้านสุขภาพและสุขภาวะของนักเรียน และ 3) ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม พัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning และให้ครูได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแบ่งปันความรู้กับคุณครูทั้งในและนอกโรงเรียน

1.5 ความยืดหยุ่นของหลักสูตร

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ปัจจุบันส่วนใหญ่ยังใช้หลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยที่นักเรียนเรียนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ ตามที่หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 กำหนด ส่วนใหญ่จะเน้นงานทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

1.5.1 ปัญหา 1) โรงเรียนมีความกังวลในการประเมินผลระดับชาติจากส่วนกลาง (RT, NT และ O-NET) และการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและเทียบโอนผลการเรียน ในกรณีที่เด็กนักเรียนย้ายหรือศึกษาต่อในสถาบันอื่น จึงไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับพื้นฐานชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการโรงเรียนพื้นที่สูง ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

1.5.2 แนวทางการบริหาร 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดทำหลักสูตรแกนกลางเฉพาะโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารหรืออย่างอื่นฯ โดยนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนพื้นที่สูงเข้าไปช่วยในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางที่ใช้เฉพาะโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ให้นักเรียนได้อ่าน ออกเขียนได้ มีทักษะอาชีพทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีทัศนคติการเมืองการปกครองเชิงบวก ให้เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแต่ละชุมชน และควรจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรแกนกลางเฉพาะโรงเรียนพื้นที่สูง เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนพื้นที่สูงมีความชัดเจนในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ และ 2) โรงเรียนพื้นที่สูง ควรพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา จากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.6 กระบวนการวัดผลและประเมินผล

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนส่วนใหญ่วัดและประเมินผล จากการทำข้อสอบในห้องเรียนที่เป็นเนื้อหาทางวิชาการเป็นหลัก เนื่องจากต้องวัดจากตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลางทั้ง 8 กลุ่มสาระเป็นหลัก

1.6.1 ปัญหา 1) ครูไม่ได้วัดผลด้วยวิธีการและกระบวนการที่มีความหลากหลาย เน้นวัดผลจากแบบทดสอบตามตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลาง และ 2) แบบทดสอบที่ครูใช้ ไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีกระบวนการคิดแบบอิสระ

1.6.2 แนวทางการบริหาร โรงเรียนพื้นที่สูงแต่ละโรงเรียน ควรมีแนวทางการวัดและประเมินผลที่เป็นตามบริบทของตนเอง ควรสร้างเครื่องมือให้มีการวัดจากสภาพความเป็นจริงที่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.7 การสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนา

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนมีความพยายามที่จะสร้างเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและนักเรียนในทุกมิติ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาว่าจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคีเครือข่ายได้มากน้อยแค่ไหน เพื่อจะมีส่วนร่วมสนับสนุนและร่วมพัฒนาโรงเรียน

1.7.1 ปัญหา โรงเรียนพื้นที่สูงแต่ละโรงเรียนมีภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคีเครือข่ายในการบริหารและการดำเนินงาน

1.7.2 แนวทางการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนยุทธศาสตร์ให้ชัดเจนในการพัฒนาและบริหารจัดการภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการสร้างความร่วมมือในการดำเนินการร่วมกัน และควรสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนาจากทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

1.8 การธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนได้ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนได้แต่งกายตามชนเผ่าของตนเองทุกวันศุกร์ อีกทั้งยังสนับสนุนและร่วมธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน โดยให้ความร่วมมือในการให้นักเรียนหยุดเรียน เพื่อช่วยกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่นของแต่ละชนเผ่า

1.8.1 ปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนยังมีการบุกรุก ทำลายป่า เพื่อหาพื้นที่ทำกิน ส่งผลให้ในฤดูน้ำหลาก ดินไม่อุ้มน้ำ ดินสไลด์ ดินพังทลาย เป็นอันตรายกับนักเรียนขณะเดินทางมาโรงเรียน และทำให้

อาคารเรียนทรุด ในฤดูแล้ง มีฝุ่น PM2.5 และน้ำมีไม่เพียงพอ อีกทั้งการเลือกใช้วิธีการทางเกษตรที่ไม่เหมาะสมของชุมชน ทำให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างไป

1.8.2 แนวทางการบริหาร โรงเรียน ควรสร้างการเรียนรู้เชิงรุกให้กับนักเรียน โดยการสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว

2. ผลการสร้างกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ กระบวนการเชิงหลักการ กระบวนการเชิงนโยบาย กระบวนการเชิงบริหารจัดการ กระบวนการเชิงปฏิบัติการ และกระบวนการเชิงประเมิน

2.1 กระบวนการเชิงหลักการ ประกอบไปด้วยหลักการและจุดมุ่งหมาย

หลักการ เน้นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง โดยการใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การบริหารแบบยืดหยุ่น และหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติ และแนวการประเมินสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่

2.2 กระบวนการเชิงนโยบาย ผลักดันให้การจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร เป็น “วาระแห่งชาติ” เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้จะเปลี่ยนรัฐบาลและและพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมจากองค์กรพัฒนาตามพระราชดำริ เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือและติดตามอย่างเป็นระบบ

2.3 กระบวนการเชิงบริหารจัดการ ควรแต่งตั้ง “คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ถึงเขต 6 ภาควิชาการ ภาควิชาการศึกษาด้านการสนับสนุนและส่งเสริม เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.4 กระบวนการเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารสถานศึกษา, คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมแสดงความยินดียอย่างเป็นระบบ

2.5 กระบวนการเชิงประเมิน ประกอบไปด้วยแนวทางการประเมินและเงื่อนไขความสำเร็จ

แนวทางการประเมิน ประกอบไปด้วย อัตราการเข้าเรียนและเรียนต่อสูงขึ้น อัตราการออกกลางคันลดลง นักเรียนอ่านออกเขียนได้ตามระดับชั้น นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะชีวิตและอาชีพ และนักเรียนมีสุขภาวะและสุขภาพจิตที่ดี

เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบไปด้วย 1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน 2) การส่งเสริมการจัดการศึกษาที่หลากหลาย 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีอุดมการณ์ มีภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และ 4) การกระจายอำนาจให้โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารได้บริหารจัดการตนเอง

ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารในภาพรวมทุกรายการ มีความถูกต้องและความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการประเมินกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ (n = 177)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. กระบวนการเชิงหลักการ	4.66	0.47	4.67	0.46
2. กระบวนการเชิงนโยบาย	4.76	0.42	4.79	0.40
3. กระบวนการบริหารจัดการ	4.88	0.32	4.90	0.28
4. กระบวนการปฏิบัติการ	4.77	0.41	4.79	0.40
5. กระบวนการเชิงประเมิน	4.75	0.43	4.76	0.42
รวมเฉลี่ย	4.77	0.24	4.78	0.22

จากตารางที่ 1 พบว่า จากตารางที่ 4.20 พบว่า ความเป็นได้ภาพรวมของกระบวนการ อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.24) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ กระบวนการเชิงบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.32) กระบวนการเชิงปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.41) และกระบวนการเชิงหลักการ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.42) ความเป็นประโยชน์ในภาพรวมของกระบวนการ อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.22) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ กระบวนการเชิงบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.28) กระบวนการเชิงปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.40) และกระบวนการเชิงนโยบาย ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.40)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร พบว่า โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารแต่ละโรงเรียนของจังหวัดเชียงใหม่ มีความยุ่งยากในการบริหารจัดการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคม ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ระบบสาธารณูปโภค และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ปัญหาทั้งหมด 8 ประเด็น คือ 1) กระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) การจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพและบริบท 3) การพัฒนาครู 4) กระบวนการพัฒนาผู้เรียน 5) ความยืดหยุ่นของหลักสูตร 6) กระบวนการวัดผลและประเมินผล 7) การสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนา และ 8) การธำรงรักษากฎมีปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางในการบริหาร คือ ควรสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะนำพาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ให้มีความเท่าเทียม โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นคนที่มียุทธศาสตร์ มุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงาน มีภาวะผู้นำ โดยจะต้องมีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้ความสามารถไปบริหาร มีทักษะการสื่อสาร เป็นผู้นำของการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำเนา หมั่นแจ่ม ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง 5 ประการ ได้แก่ การมีอุดมการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงบันดาลใจ และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม (สำเนา หมั่นแจ่ม, 2555) และสอดคล้องงานวิจัยของ มนต์นภัส มโนการณ ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบน

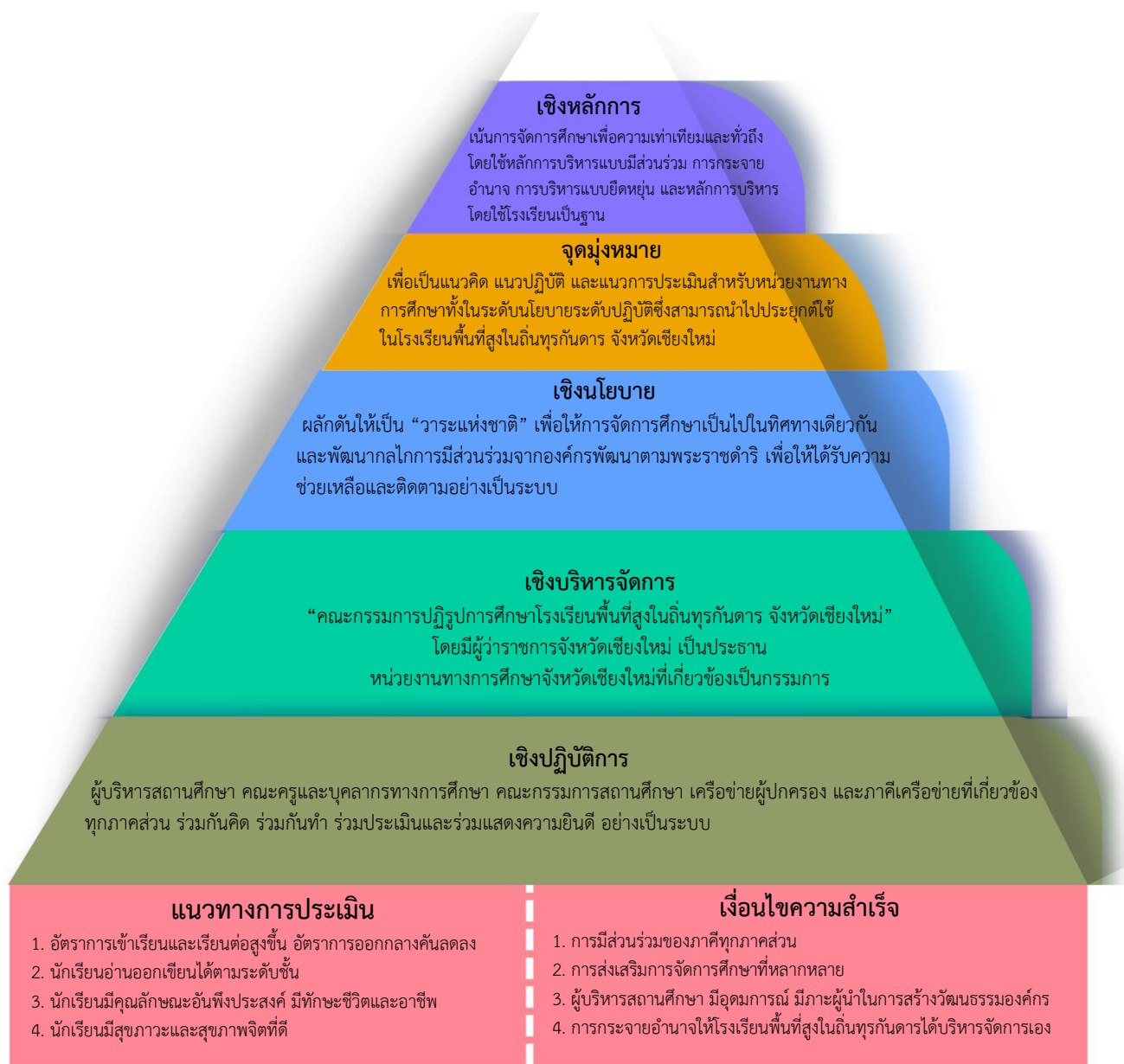
พื้นที่สูงและทุรกันดาร ปัญหาการจัดการศึกษามีความยากลำบาก ซับซ้อนในการบริหารจัดการก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาส คุณภาพของนักเรียนและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารควรมียุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา มีระบบการติดตามและประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบท พัฒนาผู้บริหารและครูให้เข้าใจ เข้าถึงการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และพบว่า เงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการให้รางวัล และการยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งผู้บริหารและครูต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในบริบท สภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างดี (มนต์ภัสร์มโนการณ, 2560) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงให้มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตอาสา มีจิตวิญญาณและมีอุดมการณ์ และหน่วยงานต้นสังกัดควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2. การสร้างกระบวนการทัศน์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ กระบวนทัศน์เชิงหลักการ กระบวนทัศน์เชิงนโยบาย กระบวนทัศน์เชิงบริหารจัดการ กระบวนทัศน์ปฏิบัติการ และกระบวนทัศน์เชิงประเมิน ผลตรวจสอบและผลการประเมินกระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการตรวจสอบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสมทุกองค์ประกอบ และผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของกระบวนทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่ากระบวนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นได้รับการยอมรับและมีศักยภาพในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในบริบทที่หลากหลายของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะว่กระบวนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทุกขั้นตอนมาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร และกระบวนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ วิธีปฏิบัติและวิธีประเมิน ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ มีระบบกลไกการทำงานที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ มีการสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ในระดับนโยบายมีการผลักดันให้การพัฒนาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเป็น “วาระแห่งชาติ” เพื่อให้การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนรัฐบาล การบริหารจัดการในระดับจังหวัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับเป็นคณะกรรมการ มีการกำหนดรูปแบบที่เกิดขึ้นตามโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ ตลอดจนมีกระบวนการคัดสรรผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร โดยจะต้องเป็นคนมุ่งมั่นตั้งใจ และมีอุดมการณ์ และมีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานอยู่โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยกับ Bermeo, E. ได้ศึกษาระบบการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในสาธารณรัฐเกาหลีใต้ บทเรียนและการนำนโยบายไปใช้สำหรับเปรู พบว่า ระบบคุณภาพของเกาหลีใต้มี 4 เสาหลัก คือ 1) ให้การศึกษาเป็นศูนย์กลางของยุทธศาสตร์พัฒนาระยะยาว 2) รับคนที่เหมาะสมมาเป็นครู 3) พัฒนาครูเหล่านี้ให้เป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และ 4) ให้ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษาเป็นลำดับแรก การนำประสบการณ์ของเกาหลีใต้ไปใช้ ต้องมีนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษาในระยะยาว ซึ่งจะต้องมีแผนในการปรับปรุงกระบวนการรับรองสถาบันการศึกษาของครูให้ชัดเจน การปรับปรุงเงินเดือนครู การฝึกอบรมครูและการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน (Bermeo, E., 2014) และ ประเวศ เวชชะ ได้ศึกษารูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนในถิ่นทุรกันดารท่ามกลางบนพื้นที่สูงภาคเหนือประเทศ พบว่า รูปแบบและกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารท่ามกลางบนพื้นที่สูงในปัจจุบัน สรุปได้ 5 รูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วม

ตามสายงานบังคับบัญชา ลักษณะของรูปแบบ: เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นตามโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ขององค์กร ตามลำดับชั้นจากหน่วยงานระดับนโยบายจนถึงระดับพื้นที่ 2) รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากองค์กรภาครัฐ ลักษณะของรูปแบบ: เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นตามโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรระดับนโยบายจนถึงระดับเขตพื้นที่ในการให้การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการจัดการศึกษา ตามอำนาจหน้าที่และตามร้องขอของโรงเรียน 3) รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากภายนอก ลักษณะของรูปแบบ: เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นตามความศรัทธา เจตนา และความประสงค์เพื่อสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมจากองค์กรพัฒนาตามพระราชดำริ เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นตามโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการพัฒนาบัณฑิตย ฯลฯ และ 5) รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมโดยกระบวนการภายในของโรงเรียน ลักษณะของรูปแบบ: เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยมุ่งตรงไปที่ผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนโดยตรง โดยผ่านระบบหลักสูตร และการเรียนการสอน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ประเวศ เวชชะ, 2565) และการประเมินความเท่าเทียมด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จะเน้นการประเมินคุณภาพของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านวิชาการ มิติสังคม และมิติสุขภาพ โดยมีการบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ตามบริบทของสถานศึกษา จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เน้นทักษะชีวิตและอาชีพ ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด มีเทคนิคการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ศุภโชค ปิยะสันต์ ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพของพื้นที่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายพัฒนาการศึกษาและปัจจัยด้านกระบวนการของสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการพัฒนาที่ประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศช่วยเหลือ (ศุภโชค ปิยะสันต์, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยกระบวนการที่ศูนย์เชิงหลักการ กระบวนการที่ศูนย์เชิงนโยบาย กระบวนการที่ศูนย์เชิงบริหารจัดการ กระบวนการที่ศูนย์ปฏิบัติการ และกระบวนการที่ศูนย์เชิงประเมิน สรุปได้ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ สภาพปัจจุบัน พบว่า แต่ละโรงเรียนมีความยุ่งยากในการบริหารจัดการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคม ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ระบบสาธารณูปโภค และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ปัญหา มี 8 ประเด็น ดังนี้ 1.1) กระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 1.2) การจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพและบริบท 1.3) การพัฒนาครู 1.4) กระบวนการพัฒนาผู้เรียน 1.5) ความยืดหยุ่นของหลักสูตร 1.6) กระบวนการวัดผลและประเมินผล 1.7) การสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนา และ 1.8) การธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางในการบริหาร คือ ควรสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) กระบวน

ทัศนการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย กระบวนทัศน์เชิงหลักการ กระบวนทัศน์เชิงนโยบาย กระบวนทัศน์เชิงบริหารจัดการ กระบวนทัศน์เชิงปฏิบัติ และกระบวนทัศน์เชิงประเมิน โดยผลการตรวจสอบ พบว่า มีความถูกต้องและเหมาะสมทุกองค์ประกอบ และ ผลการประเมินกระบวนทัศน์ มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ในระดับคุณภาพมากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบาย วางแผนในการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารให้ครอบคลุมและชัดเจน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน โดยเฉพาะการกำหนดงบประมาณและอัตราค่าจ้างของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะต้องอาศัยฐานข้อมูลที่ถูกต้องและมีเป้าหมายที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ จึงควรเป็นผู้ที่มีมุมมองที่กว้างไกลมีอุดมการณ์ ยอมรับและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยน หักดิบตามสถานการณ์ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและทันต่อเวลาที่อยู่ในช่วงวิกฤต มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ สามารถสร้างภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน สร้างค่านิยมและความเชื่อที่ดี เพื่อบรรลุเป้าหมายและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และ 3) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ทั้งด้านการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ให้มีทักษะใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยอมรับความแตกต่างความเป็นพหุวัฒนธรรมของนักเรียน และส่งเสริมให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้ครูออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน หลากหลายและยืดหยุ่นตามสถานการณ์และบริบทของโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2561). “เชียงใหม่” ประกาศวาระเร่งด่วน “แก้เหลื่อมล้ำการศึกษา” ผนึกเครือข่ายภาคเหนือจับมือ กสศ. นำการเรียนรู้ไปถึงเด็กห่างไกล. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก <https://www.eef.or.th/news-300623/>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ เวชชะ. (2565). รูปแบบและกลไกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลบนพื้นที่สูงภาคเหนือประเทศ. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 7(25), 10-18.
- โพธิ์สิทธิ์ มรรคด. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงและทุรกันดาร ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มนต์นภัส มโนการณ. (2560). การสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(1), 41-51.
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารบทเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี. วารสารการวิจัยกาสละองค์การมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(2), 175-189.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์.

สำเนา หมั่นแจ่ม. (2555). องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาผู้นำการทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Bermeo, E. (2014). South Korea's successful education system: lessons and policy implications for Peru. *Korean Soc Sci J*, 41(2), 135-151.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.